

CENTRE DOCUMENTACIÓ COL·LEGI D'ARQUITECTES DE CATALUNYA.
DEMARCACIÓ LLEIDA

Àngels Buil / Elena Cervera / Montserrat Cervera

Introducció

L'objectiu d'aquesta comunicació és donar a conèixer l'experiència que s'ha portat a terme en el Centre de Documentació del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, demarcació de Lleida, referent a la conservació de les plaques de vidre d'un fons fotogràfic.

Des de l'any 1991, la biblioteca i l'arxiu històric del Col·legi s'integren dins el Centre de Documentació. La biblioteca té més de 4.000 volums especialitzats en temes d'arquitectura, urbanisme i art. Entre els fons documentals que integren l'arxiu destaca, pel seu volum i importància, el fons Ferrant.

Procedència del fons

N'Alexandre Ferrant neix a Madrid l'any 1897. Titulat a l'Escola Superior d'Arquitectura de la mateixa ciutat el 1923, mor el 13 de gener de 1976.

Ingressa als serveis tècnics de la Direcció General de Belles Arts del "Ministerio de Instrucción Pública", com a arquitecte de la zona de Lleó, Astúries i Galícia, càrrec que ocupà fins el 1936.

Després de la Guerra Civil, i bàsicament per la seva condició de republicà convençut, és depurat l'any 1939. Com a càstig, se li assigna la 4a zona formada per Mallorca, Catalunya i País Valencià, del "Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico".

Com a responsable de la direcció de la restauració de nombrosos edificis històric-artístics d'aquestes zones, i a la vegada gran afeccionat a la fotografia, elabora un nombrós arxiu fotogràfic.

Aquests documents són una valuosa font d'informació. Donen una detallada visió sobre l'estat primitiu dels conjunts arquitectònics, de l'estat d'obra quan ja s'ha endegat la restauració i també de la tècnica utilitzada i del resultat final.

L'any 1979 el Col·legi d'Arquitectes adquireix els més de 22.000 clixés fotogràfics que componen l'arxiu Ferrant. Des de llavors formen part de l'arxiu històric i per tant, ara, són al Centre de Documentació de la demarcació de Lleida.

El suport d'aquests documents és placa de vidre i pel·lícula.

Situació. Conservació. Problemes plantejats

Durant tot aquest temps, les plaques de vidre, prop de 5.000, han estat dins calaixos de fitxers metàl·lics sense cap separació entre plaques ni cap element que aturi els cops. Per tant, les esquerdes i trencadisses si no eren freqüents sí que podien ésser possibles.

A més, començava a ser preocupant el tema dels fongs. El laboratori on s'havia instal·lat aquesta documentació és un lloc força humit, condició altament favorable per a la seva reproducció. Val a dir que les plaques no han sofert oscil·lacions tèrmiques brusques.

Els documents més antics i més fràgils són en suport vidre, i per tant s'ha començat a treballar per resoldre el problema de la seva conservació. Alhora es realitzen tasques d'inventariació i catalogació.

Es necessitava un sistema que garantís la conservació al mateix temps que el seu cost econòmic no fos excessivament elevat.

Atès que les experiències alternatives més capdavanteres no s'adeqüen en absolut a aquesta darrera premissa, i que era precís actuar urgentment en el tema de la preservació del

material en front d'elements no desitjables, com són fongs, cops de calaix, vibracions, inestabilitats, humitat, etc..., vam començar a pensar en el sistema que ens convenia.

Solució

Tenint com a referència unes caixes de fusta que fotògrafs de la primeria de segle utilitzaven per resguardar les seves plaques de vidre, es va pensar que potser si s'aconseguia superar alguns problemes, aquest era un bon mètode de conservació.

La primera qüestió a solucionar fou l'elecció de la fusta. El problema és la possibilitat d'insectes que deixen les seves empremtes a les plaques. Es va escollir la fusta del cedre americà. Aquest material té les propietats d'ésser resistent als insectes, a l'humitat i als fongs.

La cola emprada és cola blanca, per tal d'evitar qualsevol tipus d'emanació que pogués perjudicar el document. S'han envernissat exteriorment.

Les caixes de fusta medeixen 41,4 x 16,4 cm de base per 15 cm d'alçada, petites, perquè un cop plenes no siguin massa pesades i fàcils de manipular. Interiorment amb guies que permetin que les plaques estiguin verticalment i sense contacte les unes amb les altres, amb la qual cosa s'eviten les rascades.

Finalment, una altra de les qüestions a resoldre era la disparitat de mides de les plaques. El fons Ferrant consta de tres tipus de format diferents 10 x 15, 13 x 18 i 9 x 12 cm. Convenia que les caixes tinguessin totes les mateixes dimensions. S'han adequat els interiors a les diferents mides i les han posicionat per a un millor aprofitament de l'espai.

A cada caixa hi caben de 20 a 30 plaques, segons la seva mida.

La distància mínima entre una guia i l'altra, on van les plaques, és de 2,7 mm. Tenint en compte que les plaques són de 1 mm o 1,5 mm de gruix, no queden subjectes i per tant, les vibracions produïdes quan es moguin les caixes podrien fer que aquestes poguessin arribar a trencar-se. Es va optar per embolicar-les una a una amb paper permanent de la marca Canson que les preserva d'aquest perill, ja que augmenta el gruix final del document, i alhora les protegeix amb les seves propietats fungistàtiques i de neutralitat en el Ph.

Les làmines del paper amb què s'emboliquen les plaques s'han tallat de manera que les recobreixen per les dues cares, amb un plec al mig per facilitar la forma i unes pestanyes laterals que pleguen aquests dos cossos.

Així doncs, les plaques queden verticalment dins les caixes, totalment protegides en aquesta mena de bossa oberta per dalt, sense contacte d'una amb l'altra i subjectes a les guies laterals.

Les caixes han estat realitzades per un taller de fusteria de disminuïts psíquics i físics de la ciutat de Lleida.

Les condicions descrites, més l'assequibilitat econòmica, fan d'aquest mètode una bona solució per a la conservació de documents fotogràfics en suport de placa de vidre.